

Työ- ja elinkeinoministeriö**Asia: TEM / TYO / RATO 23.6.2016****Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta**

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiinnittää huomiota ennen kaikkea esitysluonnoksen palkkatukea koskeviin osiin.

Lakiluonnoksesta

EHYT ry katsoo, että esitysluonnoksessa esitetty tavoite työttömyyden pitkittymisen ehkäisyn nostamisesta selkeämmin palkkatukilinjausten tavoitteeksi on kannatettava. EHYT ry kuitenkin korostaa jo nyt pitkäaikaistyöttöminä olevien määrän olevan niin merkittävä, että myös pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemisen ja työkyvyn ylläpitämisen tulee edelleen säilyä palkkatuen myöntämisen keskeisenä tavoitteena.

EHYT ry pitää myös kannatettavana lakimuutosten lähtökohtaa, jossa pyritään varmistamaan palkkatukiin käytettävien määrärahojen riittävyys: nykyisessä tilanteessa on tässä suhteessa ollut merkittäviä ongelmia, mm. alueellinen epätasa-arvo eri maakuntien välillä. Perusteluissa mainittu tuen kohdentaminen ns. matalan tuottavuuden töihin on tässä mielessä perusteltua. EHYT ry on kuitenkin huolissaan siitä, että luonnokseen sisältyvä kiinteiden palkkatukiprosenttien muuttuminen enimmäismääräksi voi käytännössä johtaa palkkatukiosuuksien pysyvään pientymiseen jopa niin pieniksi, ettei niillä ole enää käytännön merkitystä varsinkaan kolmannen sektorin toimijoiden kannalta – joilla, kuten lakiluonnoksen perusteluissa on todettu, mahdollisuus käyttää omaa rahoitusta palkkaamiseen on erittäin vähäinen.

Koskien lakiluonnosta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetuksi laiksi ja sen 7. luvun 2. pykälää, EHYT ry ilmaisee huolensa siitä, että pykälän perusteella liian tiukasti tulkittuna palkkatuen myöntämisen edellytyksiä voitaisiin jatkossa rajata niin, että merkittävä osa kolmannen sektorin toteuttamasta työllistamisestä jäisi palkkatukimahdollisuuksien ulkopuolelle. Työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, ei läheskään aina johdu pelkästään ammatillisen osaamisen puutteista, vaan taustalla voi olla esimerkiksi elämäntapoihin ja elämänhallintaan liittyviä haasteita, joiden ratkaisemiseen juuri kolmannen sektorin työpaikoissa on usein asiantuntemusta ja valmiutta antaa tukea. Myös luonnoksen kirjaus työllistymismahdollisuuksista avoimille työmarkkinoille voisi liian tiukasti tulkittuna jättää huomioimatta tilanteet, joissa palkkatuetusta työstä ei seuraa välitön työllistyminen avoimille työmarkkinoille mutta työkyky ja työelämäosaaminen paranevat silti merkittävästi ja työllistymismahdollisuudet pitkällä tähtäimellä kohentuvat. Kolmannen sektorin harjoittamasta työllistamisestä huomattava osa tapahtuukin tämäntyyppisessä kohderyhmässä.

Yhteiskunnallisten vaikutusten huomioimisesta

EHYT ry pitää tärkeänä, että arvioitaessa lakiuudistusten ja lain käytännön soveltamisen yhteiskunnallista merkitystä huomioidaan se yhteiskunnallinen arvo, joka kolmannen sektorin palkkatuetulla työllistämällä on toisaalta työttömien, toisaalta toiminnan kohderyhmänä olevien kannalta. Kolmannen sektorin työllistäminen on vuosittain tarjonnut huomattavalle pitkäaikaistyöttömien määrälle mahdollisuuden työkyvyn kehittämiseen ja elämänhallinnan ja elämäntapojen kohentamiseen, kuten edellä on todettu. Tässä kolmannella sektorilla on ollut keskeinen rooli tukea sellaista työttömien kohderyhmää, joka käytännössä kykenisi vain heikosti toimimaan yksityisen sektorin tehtävissä mutta jolle toisaalta kuntouttava työtoiminta olisi liian raskas ja kenties myös epämotivoiva toimenpide. Toisaalta tällaista työvoimaa hyödyntämällä kolmannen sektorin toimijoiden on pitkään ollut mahdollista antaa kustannustehokkaasti terveyden edistämiseen (esimerkiksi päihde- ja mielenterveyshaitoilta suojaavien tekijöiden vahvistamiseen tai ruoka-apun jakamiseen) liittyvää tukea huomattavalle joukolla syrjäytymisvaarassa olevia suomalaisia. Jos lakimuutosten tai hallinnollisten päätösten seurauksena heikennettäisiin kolmannen sektorin toimijoiden kykyä tällaisen toimintansa toteuttamiseen, tarkoittaisi se käytännössä huomattavaa vastuiden ja menojen lisääntymistä muualla julkisessa hallinnossa (esim. toimeentulotukimenot, terveydenhuollon menot, tai vaihtoehtoisesti korvaavat tuet kolmannen sektorin toiminnalle). Tähän olisi silloin esimerkiksi talousarviovalmistelussa varauduttava.

Esimerkkinä edelliseen todettakoon, että vuonna 2015 EHYT ry:n ja sen järjestökumppaneiden ylläpitämässä kohtaamispaikkatoiminnassa oli noin 390 000 asiakaskäyntikerää, joiden yhteydessä asiakkaat saivat esimerkiksi ruoka-apua, elämäntapaneuvontaa, keskusteluapua ja palveluohjausta erilaisiin julkisiin palveluihin. Tämä toiminta on käytännössä täysin riippuvaista palkkatuetusta työvoimasta.

Lain tavoitteiden toteutumisen edellytyksistä

Varsinaista lakimuutosta koskevien huomioiden ohella EHYT ry toteaa arvionaan yleisesti, että esitetyn lakimuutoksen vaikutukset ovat ratkaisevasti riippuvaisia laissa kuvattuihin tarkoituksiin jatkossa myönnettyjen määrärahojen tasosta. Mikäli määrärahojen nykyinen, vähäinen taso jatkuu pitkään tai jopa edelleen vähenee, jää moni lain tavoitteista käytännössä toteutumatta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi, jos palkkatukiosuudet pienentyvät tai niiden saaminen muuttuu työllistävien toimijoiden kannalta ennustamattomammaksi niin, että niillä lakkaa olemasta käytännön merkitystä sellaisen toiminnan kannalta, johon työttömät käytännössä voisivat työllistyä. Tämä taas johtaisi (edellä kuvattuun tapaan) rahoituspaineesiin muualla julkisissa sosiaali- ja terveysmenoissa.

Kolmannen sektorin kannalta riskiä määrärahojen riittävyydestä lisää se, että luonnoksessa rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat esitetään uutena ryhmänä oikeutettaviksi 100% palkkatukeen. Mahdollisuus tähän täyteen kulujen kattamiseen on ollut kolmannelle sektorille käytännössä välttämätön, kuten luonnoksen perusteluiden sivulla 25 todetaankin. Esitetty muutos toki on yhdenvertaisuusnäkökulmasta perusteltua.

Helsingissä 19.8.2016

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Kristiina Hannula
toiminnanjohtaja